

Kepan edunvalvonta- ja kansalaisyhteiskuntalinjaus

1. Johdanto

Kepa on yli 300 kehitysyhteistyöstä tai globaaleista kehityskysymyksistä kiinnostuneiden kansalaisjärjestöjen kattojärjestö. Yksi sen tärkeimmistä tehtävistä on valvoa jäsenistön etua. Tämä edunvalvonta- ja kansalaisyhteiskuntalinjaus kertoo, mitä Kepa edunvalvonnalla ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten puolustamisella tarkoittaa ja tavoittelee.

Kepan jäsenjärjestöjen etujen valvonta on osa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten vahvistamista ja turvaamista. Kansalaisyhteiskunnan toimintatila on demokraattisen yhteiskunnan edellytys, se vahvistaa kansalaisten omistajuutta ja tarjoaa ihmisille mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon – paitsi Suomessa myös kaikkialla muualla.

Kansalaisyhteiskunnan resurssien leikkaaminen Suomessa vaikuttaa suoraan kumppaneiden toimintaan etelässä samoin kuin etelän kansalaisjärjestöjen toiminnan rajoittaminen laeilla vaikuttaa siihen, millaisia mahdollisuuksia suomalaisilla järjestöillä on tukea etelän kansalaisyhteiskuntia. Ongelmat ja haasteet ovat yhteisiä. Tämä linjaus käsittelee siten myös kansalaisyhteiskunnan tilan puolustamista ja Kepan roolia siinä.

Kepan strategiassa 2012–2017 edunvalvonta on vahvasti esillä. Yksi kolmesta strategisesta tavoitteesta on vahvistaa jäsenten toimintaedellytyksiä, mikä kattaa sekä kansalaisjärjestöjen toimintavapauden ja aseman vahvistamisen että taloudellisten toimintaedellytysten puolustamisen. Kepan ohjelmassa 2016–2017 edunvalvonta on osa laajempaa tavoitetta vahvistaa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kapasiteettia, lisätä niiden moninaisten roolien ja riippumattomuuden arvostusta, ja puolustaa kansalaisyhteiskunnan tilaa.

Kepan ensimmäinen edunvalvontalinjaus hyväksyttiin tammikuussa 2015. Tarve linjauksen päivitykselle on ilmeinen jo nyt, koska kehitysjärjestöjen toimintaympäristössä on tapahtunut isoja muutoksia. Suomen kehitysyhteistyömäärärahoja ja samalla kansalaisjärjestöjen rahoitusta on vuoden 2016 alussa leikattu 43 prosenttia. Samalla asenneilmapiiri ja julkinen keskustelu kehitysyhteistyöstä on muuttunut aiempaa kriittisemmäksi.

Kansalaisjärjestöjen asemaan ja rooleihin kohdistuu muutospaineita: järjestöiltä vaaditaan aiempaa enemmän näyttöä tuloksista, tehokkuutta ja ammattimaisuutta samalla kun julkinen rahoitus laskee. Monet maat asettavat järjestöjen toiminnalle uusia rajoituksia. Suomessakin kehitysyhteistyötä tekevien järjestöjen ja maiden määrää on esitetty karsittavaksi¹.

Toisaalta samaan aikaan mielipidemittaukset osoittavat, että jopa aiempaa suurempi osa suomalaisista kannattaa kehitysyhteistyötä. Näkyvissä on myös viitteitä yksityisten lahjoittajien ja vapaaehtoistyöntekijöiden aktiivisuuden kasvusta.

¹ Erityisesti Ritva Reinikan selvityksessä *Results on the Ground? – An Independent Review of Finnish Aid*:
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=329571&nodeid=49540&contentlan=1&culture=fi-FI>

Edunvalvonta on nähty muuttuneessa tilanteessa yhtenä Kepan prioriteettina. Vuoden 2015 aikana edunvalvonnan näkyvyys lisääntyi huomattavasti Kepan ulkoisessa viestinnässä. Samoin jäsenet osallistuivat aktiivisesti kehitysyhteistyömäärärahojen puolustamiseen ja kansalaisjärjestöjen roolin esille tuomiseen.

2. Edunvalvonta Kepassa

Mitä on edunvalvonta?

Kepan edunvalvonnan **tavoitteena on turvata ja vahvistaa jäsenistön toimintaedellytyksiä** tehdä kehitysyhteistyötä, rakentaa pohjoisen ja etelän välistä kumppanuutta sekä vahvistaa etelän kansalaisyhteiskuntia. Edunvalvontatyö edistää myös jäsenjärjestöjen mahdollisuuksia tehdä globaalikasvatusta ja kehitysviestintää sekä kehityspoliittista kampanjointia ja vaikuttamistyötä Suomessa. Edunvalvonta linkittyy vaikuttamistyöhön kansalaisyhteiskunnan tilan ja toimintaedellytysten turvaamiseksi – paitsi Suomessa, myös globaalisti.

Edunvalvonta on vaikuttamistyötä, jolla vaikutetaan toimijaan tai viranomaiseen, jolla on valtaa tai muita edellytyksiä rajoittaa, turvata tai lisätä kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä. Nämä toimijat voivat olla poliitikkoja, viranomaisia, liikeyrityksiä, tutkimuslaitoksia, median edustajia tai kansainvälisiä, alueellisia ja/tai kansallisia järjestöjä.

Kepan edunvalvontatyötä tehdään pääasiassa Suomessa ja suhteessa julkishallintoon, erityisesti ulkoministeriöön, joka on kansalaisjärjestöjen suurin rahoittaja kehityssektorilla ja vastaa kehityspoliittikan painotuksista. Globaalikasvatusjärjestöjen toiminnan kannalta merkittäviä tahoja ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä opetushallitus.

Taloudellisten toimintaedellytysten turvaamisen lisäksi edunvalvonnalla halutaan varmistaa, että yhteiskunnan eri toimijat tunnustavat kansalaisyhteiskunnan moninaiset roolit ja riippumattomuuden sekä arvostavat Kepan jäsenjärjestöjen tekemää työtä. Edunvalvonnassa tarvitaan sekä suunnitelmallista ja proaktiivista otetta että nopeaa reagointia asioihin ja tilanteisiin.

Viestintä on merkittävä osa edunvalvontaa. Paitsi suuntaamalla vaikuttamisviestintää valituille kohderyhmille, viestinnällä vahvistetaan suuren yleisön ymmärrystä kansalaisyhteiskunnan toiminnasta ja merkityksestä sekä luodaan pohjaa luottamukselle järjestöjen työhön.

Järjestöjen uskottavuuden kannalta on tärkeää, että ne työskentelevät avoimesti ja läpinäkyvästi ja viestivät aikaansaannoksista ulospäin. Laadukas toiminta ja sen kehittäminen ovat siis edellytys jäsenistön edunvalvonnalle. Tätä tukee myös Kepan työ järjestöjen oman sisäisen kapasiteetin vahvistamiseksi erityisesti koulutuksen ja neuvonnan avulla sekä järjestöjen sitoutuminen esimerkiksi Istanbulin periaatteisiin järjestöjen kehitysyhteistyön tuloksellisuudesta² ja kehitysyhteistyön läpinäkyvyyttä edistäviin toimiin.

Kepan edunvalvojarooliin kuuluu myös toimiminen vastuullisena kattojärjestönä, joka näkee kokonaiskuvan eri tilanteissa. Jäsenistön edunvalvonta ei voi viedä pohjaa muulta kehityspoliittiselta vaikuttamistyöltä, mahdollisuuksia kehitysmaiden kansalaisjärjestöiltä eikä huomiota globaalista oikeudenmukaisuudesta.

² Istanbulin periaatteet järjestöjen kehitysyhteistyön tuloksellisuudesta sovittiin vuonna 2010 osana kansainvälistä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden Open Forum -prosessia. Lisää periaatteista Kepan verkkosivuilla: <https://www.kepa.fi/jasensivut/lista-jasenpalveluista/edunvalvonta/tuloksellisuusprosessi>

Kenen etuja valvotaan?

Kepa valvoo ensisijaisesti **jäsentensä** etuja, sillä siihen sillä on selkeä mahdaatti. Kepan edunvalvontatyössä korostuu yhteisöllisyys eli **koko jäsenistön tai usean järjestön etu**. Yksittäisen järjestön tai jäsenryhmän etua voidaan puolustaa tietyissä tilanteissa, kun sillä nähdään laajempaa merkitystä ja hyötyä koko jäsenkunnalle. Vastaavasti globaalien kansalaisyhteiskunnan tilaan vaikuttaminen hyödyttää myös suomalaisia järjestöjä ja niiden kumppaneita.

Tällä ohjelmakaudella halutaan varmistaa erityisesti pienten ja keskisuurten järjestöjen mahdollisuudet tehdä kehitysyhteistyötä, kehitysviestintää ja globaalikasvatusta ja järjestöjen monimuotoisuus tällä sektorilla. Pienten, pääasiassa vapaaehtoisvoimin toimivien järjestöjen kohdalla korostuu Kepan rooli niiden puolestapuhujana. Yhtä lailla tärkeää on yhteistyö kumppanuusjärjestöjen ja erityissäätiöiden kanssa niiden toimintaedellytyksiä koskevissa kysymyksissä sekä laajemmin kansalaisyhteiskunnan tilan vahvistamiseksi. Yhteistyötä tehdään myös muiden samalla sektorilla toimivien kansalaisjärjestöjen kanssa.

Jäsenten tyytyväisyys ja osallistuminen edunvalvontaan

Edunvalvonnan onnistumisen edellytys on, että Kepan jäsenistö tuntee edunvalvontatyön tavoitteet ja tulokset, on tyytyväinen Kepaan edunvalvojana ja osallistuu yhteiseen vaikuttamiseen.

Vuosina 2013-2015 tehtyjen jäsenkyselyiden mukaan 37 prosenttia jäsenistä on tyytyväisiä Kepan toimintaan järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseksi. Kiitosta edunvalvontatyö on saanut esimerkiksi järjestörahoituksen puolustamisesta ja järjestöjen äänen painoarvon kasvattamisesta kehityspolitiikassa. Noin viidesosa jäsenistä on tyytymättömiä edunvalvontaan. Kritiikkiä Kepa on saanut muun muassa ennakkoinnin sekä vahvemman kantaaottavuuden puutteesta.

Lähes puolet jäsenjärjestöistä ei osannut arvioida Kepan edunvalvontatyön onnistumista tai kokenut sitä oman järjestön kannalta relevanttina. Viimeinen jäsenkysely osoittaa kuitenkin, että Kepan edunvalvontatyö on ollut jäsenjärjestöjen suuntaan näkyvää. Tyytyväisyys edunvalvontaan jopa hieman kasvoi syksyllä 2015 järjestöjen kehitysyhteistyörahoitusleikkauksista huolimatta.

Kepan strategia korostaa eläviä jäsensuhteita. Edunvalvontaan kuuluu olennaisesti jäsenjärjestöjen kantojen kokoaminen yhteen ja välittäminen eteenpäin, mutta myös järjestöjen asiantuntemuksen esillä pito. Ajantasaisen jäsenviestinnän lisäksi tarvitaan erilaisia osallistamis- ja kuulemismenettelyjä ja säännöllistä yhteydenpitoa jäsenistön kanssa. Nopeaa reagoitua vaativissa tapauksissa toimenpiteet ja lausunnot perustuvat Kepan olemassa oleviin linjauksiin, ja niiden puuttuessa Kepan johdon ja asiantuntijoiden kokemukseen ja tulkintaan jäsenistön eduista. Kepan hallituksen rooli jäsenistön edustajana on tärkeä.

Miksi kansalaisjärjestöjen työ on tärkeää?

- Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö tukee suoraan etelän kansalaisyhteiskuntia ja edistää ihmisoikeuksien, demokratiakehityksen ja hyvän hallinnon toteutumista.
- Kansalaisjärjestöt toimivat ruohonjuuritasolla kaikkein köyhimpien ja haavoittuvaisimmassa asemassa olevien ihmisten parissa ja puolustavat näiden oikeuksia.
- Kansalaisjärjestöt vaativat ihmisoikeuksien ja demokraattisen omistajuuden toteutumista, tukevat aktiivista kansalaisuutta ja valvovat valtion ja yksityisen sektorin toiminnan vastuullisuutta.
- Kansalaisjärjestöt täydentävät Suomen muuta kehitysyhteistyötä toimimalla sellaisilla aloilla, alueilla ja sellaisten ihmisryhmien parissa, joihin muut toimijat eivät aina ulotu.
- Suomalaiset kansalaisjärjestöt tarjoavat kehittyvien maiden kumppanijärjestöilleen ainutlaatuisia vertaistukea sekä vahvistavat niiden kapasiteettia.
- Suomalaiset kansalaisjärjestöt osallistuvat itse tai kansainvälisten verkostojensa kautta globaaliin kehityspoliittiseen keskusteluun ja varmistavat, että kansainvälisillä foorumeilla kuuluu kansalaisyhteiskuntien ja heikompien ryhmien ääni.
- Kansalaisjärjestöjen rooli on tärkeä suomalaisen asenneilmapiirin kannalta. Järjestöjen globaalikasvatustoiminta, kehitysviestintä, vapaaehtoistyömahdollisuudet ja ruohonjuuritason kontaktit kehitysmaiden asukkaiden kanssa luovat kehitysyhteistyölle myönteistä ilmapiiriä ja edistävät suomalaisten globaalia vastuuntuntoa.
- Kansalaisjärjestöt tukevat globaalia kansalaisuutta ja tarjoavat ihmisille kanavia edistää kestävästä kehitystä.
- Kansalaisjärjestöt luovat yhteyksiä ja siteitä eri ihmisryhmien välille yli maantieteellisten, uskonnollisten, poliittisten, kulttuuristen tai kansallisuusrajojen.
- Kansalaisjärjestöt keräävät ja jakavat tietoa ruohonjuuritasolta sekä kokeilevat ja kehittävät innovatiivisia toimintamalleja, myös muiden toimijoiden käyttöön.
- Kansalaisjärjestöt pystyvät toimimaan nopeasti akuuteissa kriisitilanteissa.

3. Edunvalvontaan liittyviä trendejä ja havaintoja

Suomen kehityspolitiikan linja on muuttunut. Vuonna 2015 aloittanut Sipilän hallitus kirjasi hallitusohjelmaansa mittavat kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaukset sekä uudet kehityspolitiikan painopisteet, joista yksityisen sektorin saaminen mukaan kehitysyhteistyöhön on yksi. Samat painopisteet toistuvat vuoden 2016 Suomen kehityspolitiikan selonteossa. Kehitysyhteistyötä vastustavat äänet ovat voimistuneet. Monet kehitysyhteistyöhön kriittisestikin suhtautuvat kansanedustajat ovat ilmaisseet kannattavansa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötä, mutta tästä huolimatta järjestöihin kohdistuivat jopa keskimääräistä suuremmat määrärahaileikkaukset.

Ammattimaisuuden ja tulosperustaisuuden vaatimukset kansalaisjärjestöjen työtä kohtaan ovat lisääntyneet. Suomessa tämä näkyy esimerkiksi kehityspolitiikan selonteossa, jossa todetaan järjestörahoituksen pääpainon olevan kokeneiden järjestöjen ohjelmatuessa. Järjestöjen osallistumista kahdenvälisen hankkeiden toteutukseen lisätään myös, mikä voi muuttaa järjestöjen roolia konsulttimaisempaan suuntaan. Järjestörahoitukselle on asetettu yhä tiukempia kriteerejä etenkin taloushallinnon ja tulosohjauksen osalta. Järjestöjen keskinäinen kilpailu lisääntyy haettavissa olevan rahamäärän pienentyessä, mutta myös ulkoministeriön yhdenmukaistaessa rahoitusehtoja. Hallinnolliset vaatimukset tuovat haasteita erityisesti pienille, vapaaehtoisvoimin toimiville järjestöille. Monet pienet toimijat ovat byrokraatiaan väsyttyään jo luopuneet hanketoiminnasta ja julkisen rahoituksen hakemisesta.

Järjestöjen oman varainhankinnan merkitys lisääntyy. Tämä saattaa lisätä yksityisiin lahjoittajiin vetoavia toimintamuotoja ja vähentää rahoituksen ennakoitavuutta. Nykyinen valtionavustuslaki edellyttää jonkinasteista omarahoitusta valtionavustuksen saajilta, ja toisaalta järjestöjen itsenäisyys ja ero hanketoteuttajan rooliin puhuu omarahoituksen puolesta. Ulkoministeriö pyrkii lähivuosina ottamaan käyttöön yhdenmukaisen 7,5-15 prosentin omarahoitusvaatimuksen kaikkiin järjestötukiinsa. Kepan kyselyn³ mukaan järjestöt rahoittavat kehitysyhteistyötään jo nyt runsaasti muulla rahoituksella kuin ulkoministeriön tuilla. Jäsenjärjestöt ovat myös toivoneet Kepalta lisää tietoa muista rahoituslähteistä.

Rahankeräys on Suomessa varsin säänneltyä. Rahankeräyslain uudistusta on valmisteltu usean vuoden ajan. Rahankeräyksen joustavuus helpottaisi järjestöjen toimintaa, mutta riskeinä voidaan nähdä lisääntynyt kilpailu muiden toimijoiden kanssa, mahdollinen verotuksen koveneminen ja lahjoittajien luottamuksen kärsiminen valvonnan keventymisen myötä.

Julkisen sektorin tehtäviä karsitaan, mutta nykyinen perustuslaki estää viranomaisvastuun siirtäminen muille toimijoille ilman erillislakia. Näin ollen ulkoministeriön suunnitelmat kansalaisjärjestörahoituksen hallinnoinnin siirtämiseksi esimerkiksi Kepalle ovat jääneet toteutumatta. Sama perustuslain tulkinta rajoittaa nyt myös erityissäätöiden mandaattia tehdä itsenäisesti hankerahoituspäätökset kehittyvien maiden kansalaisjärjestöille.

Suomalainen kansalaisyhteiskunta muuttuu. Muun muassa internet ja sosiaalinen media ovat monipuolistaneet ihmisten tapaa osallistua järjestötoimintaan. Perinteisen järjestötyön rinnalle on tullut uusia toimintatapoja: nopeaa mobilisointia, kampanjointia ja tempauksia. Vapaaehtoistyö on yhä tärkeää suomalaisille järjestöille, mutta vaatii uudenlaista organisointia. Vapaaehtoistyöhön liittyvä lainsäädäntö, verotus ja muut viranomaissäädökset ja -ohjeistukset ovat edelleen varsin tulkinnanvaraisia. Vapaaehtoistyön toimintaedellytyksiin on kuitenkin suunnitteilla parannuksia⁴.

³ Miljoonien aktiivisten kansalaisten maa – Selvitys suomalaisjärjestöjen kehitysyhteistyörahoituksesta 2015: <http://www.kepa.fi/julkaisut/julkaisusarjat/16831>

⁴ Valtiovarainministeriön työryhmän raportti 2015 ja sen jatkotoimenpiteet: http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vapaaehtoistoimintaan-liittyvista-verotuskysymyksista-lausuntokierroksella-eniten-palautetta?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=10623

Maahanmuuttajataustaisten järjestöjen ja henkilöiden kiinnostus kehitysyhteistyöhön sekä globaalikasvatukseen ja kehityspoliittiseen vaikuttamiseen on kasvanut. Diasporan edustajilla olisi tarjota arvokasta asiantuntemusta, mutta käytännössä monen diaspora-järjestön ja muidenkin aloittelevien toimijoiden työ jää usein ilman valtion tukea johtuen suureksi osaksi tiukoista hallinnollisista kriteereistä sekä järjestötoiminnan ja hanketyön kokemattomuudesta.

Yhteistyöhön järjestöjen kesken ja muiden toimijoiden kanssa, kuten yritykset ja tutkimuslaitokset, on yhä enemmän kiinnostusta ja painettakin. Samalla erityisesti yritysten rooli kehitysyhteistyössä on saanut yhä enemmän huomiota. Yhteistyöllä toivotaan synergiaetuja ja lisää volyyymia. Yhteistyöhön kannustetaan puheiden tasolla, mutta konkreettiset kannustimet yhteistyöhön puuttuvat vielä. Järjestöillä itselläänkään ei ole aina resursseja tai intoa yhteistyön käynnistämiseen.

Kansalaisyhteiskunnan toimitila on kaventunut globaalilla tasolla⁵. Kansalaisyhteiskunnan toimintavapautta rajoitetaan yli sadassa maassa ja rajoitukset ovat lisääntyneet myös Euroopassa. Monet maat ovat säätäneet järjestöjen toimintaa ja rahoitusta rajoittavia lakeja. Kansalaisaktivismi on lisääntynyt, mutta samaan aikaan luottamus valtioiden ja kansalaisyhteiskuntien välillä on murentunut, minkä seurauksena valtioiden halu kontrolloida muutosta ajavia kansalaisjärjestöjä- ja liikkeitä on lisääntynyt. Pahimmillaan kansalaisaktiiveja vainotaan. Globaaliksi trendiksi on muodostunut se, että yhteiskunnallista muutosta ajavien järjestöjen on vaikeampi saada rahoitusta kuin palveluita tuottavien, vallitseviin poliittisiin oloihin mukautuvien kansalaisjärjestöjen.

Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden tukeminen on erityisen tärkeää haurailta alueilla. Pakolaistilanteen nousua pinnalle Suomessakin järjestöjä saatetaan kannustaa toimimaan yhä enemmän haurailta alueilla ja pakolaisten lähtömaissa. Näillä alueilla toimimista rajoittavat kuitenkin infrastruktuurin ja kapasiteetin puute, korkeat kustannukset sekä monet matkustukseen ja turvallisuuteen liittyvät rajoitukset.

Etelän kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rahoittaminen suoraan ilman ulkomaisten järjestöjen hallinnoimia projektirahoja on noussut vahvasti esille kansainvälisissä keskusteluissa. Etelän järjestöjä rasittaa myös eri rahoittajien rahoitusmekanismien välisen koordinaation ja hallinnollisen harmonisaation puute. Suomen edustustojen paikallisen yhteistyön määrärahat (PYM) ovat olleet laskusuunnassa, koska ne koetaan hallinnollisesti työläinä. Monilla rahoittajilla onkin kiinnostusta kehittää esimerkiksi etelän omia rahastoja. Suora tuki etelän toimijoille mahdollistaa yhteistyön paikallisen kansalaisyhteiskunnan kanssa. Hallinnon helpottamiseksi tuki ohjautuu usein suurille pääkaupungeissa toimiville järjestöille, joilla on jo useita ulkomaisia rahoittajia, mikä ei välttämättä tue kansalaisyhteiskunnan vahvistumista. Suomalaistenkin järjestöjen haasteena on pohtia ja osoittaa etelän ja pohjoisen järjestöjen välisen yhteistyön tuomaa lisäarvoa kehitysyhteistyössä⁶.

Gloobalin kansalaisuuden vahvistaminen nähdään kansalaisjärjestöjen keskuudessa merkittäväksi keinoksi ajaa yhteiskunnallista muutosta. Käsite on nostettu esille myös YK:n kestävä kehityksen tavoitteissa. Globaalit kansalaistaidot ovat keskeisiä kestävä tulevaisuuden rakentamisessa. Kehitysyhteistyön rinnalla tarvitaan toimenpiteitä kaikissa yhteiskunnissa niin politiikan kuin yksilöiden tasoilla. Tämä edellyttää muutoksia myös järjestöjen rahoitus- ja vaikuttamismahdollisuuksiin.

⁵ Kansalaisyhteiskunnan tilan kaventumista seuraa ja siitä on raportoinut muiden muassa CIVICUS-verkosto, jonka jäsen Kepa on. <http://www.civicus.org>

⁶ Ks. Kepan Tansanian toimiston selvitys: Greatest need for transparency, sustainability and stronger ownership - Civil Society's Views on Funding in Tanzania 2015: <http://www.kepa.fi/julkaisut/julkaisusarjat/16833>

Lähtötilanne vuonna 2015-2016

- Kansalaisjärjestöjen rahoitus ja osuus Suomen kehitysyhteistyömäärärahoista on kasvanut viime vuoteen saakka. Vuonna 2015 suomalaisten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön ja kehitysviestintään osoitettiin 114 miljoonaa euroa, mikä oli noin 14,5 prosenttia varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. Vuonna 2016 määrä on enää 65 miljoonaa euroa, ja osuus 13,4 prosenttia.
- Kepan jäsenistä noin kaksi kolmasosaa tekee kehitysyhteistyötä, osa ilman julkista tukea. Kepan jäsenet toimivat myös globaalikasvatuksen, kehitysviestinnän ja kehityspoliittisen kampanjoinnin ja vaikuttamistyön parissa.
- Ulkoministeriön tukea sai vuonna 2015 noin 160 suomalaista kansalaisjärjestöä ja säätiötä.
 - Ohjelmatukea saavia kumppanuusjärjestöjä oli 16. Lisäksi ohjelmatukea saivat kattojärjestöt Kepa ja Kehys sekä Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö DEMO. Ulkoministeriö kanavoi tukea kolmen erityissäätiön kautta kehitysmaiden paikallisten järjestöjen ihmisoikeus-, ympäristö- ja vammaishankkeisiin. Ohjelmatukea leikattiin pääsääntöisesti 38 prosenttia.
 - Hanketukea on saanut vuosittain noin 130 järjestöä. Vuosien 2016-2018 hakukierros keskeytettiin määrärahalleikkausten takia.
 - Ulkoministeriön viestintä- ja globaalikasvatustukea on vuosittain saanut noin 60-70 järjestöä. Vuonna 2015 tukea sai enää 43 järjestöä. Vuoden 2016 hakukierros peruttiin määrärahalleikkausten takia.
 - Toimintatukea ulkoministeriöltä ovat Kepan jäsenistä saaneet Suomen UN Women, Suomen UNICEF, Suomen Pakolaisapu ja YK-liitto. Näiden tukea leikattiin noin 38%.
- Järjestöt toivovat ulkoministeriön rahoitukselta erityisesti pitkäjänteisyyttä ja ennakoitavuutta. Tärkeintä on, että järjestötyön moninaisuus ja riippumattomuus turvataan, ilmeni Kepan syksyllä 2015 tekemässä selvityksessä⁷. Ennakkorajauksia hankkeiden määrään, teemaan ja kohdemaihin ei kannateta, ja turhasta byrokratiasta halutaan eroon.
- Ulkoministeriö tukee suoraan kehitysmaiden kansalaisjärjestöjä paikallisen yhteistyön määrärahan (PYM) muodossa, jota myönsi 14 edustustoa vuosina 2014-2015.
- Kepan jäsenistön muita tärkeitä julkisia rahoittajia ovat opetus- ja kulttuuriministeriö, kaupungit, Raha-automaattiyhdistys ja Euroopan Unioni.
- Järjestöt keräävät myös merkittävän määrän muuta rahoitusta kehitysyhteistyöhönsä eri lähteistä. Kepan tekemän kyselyn perusteella järjestöjen omarahoitus oli vuonna 2014 noin 90 miljoonaa euroa eli lähes saman verran kuin ulkoministeriön rahoitus.
- Suomessa kehitysjärjestöjen eri roolit ja itsenäisyys on tunnustettu muun muassa ulkoministeriön kehityspoliittisessa kansalaisyhteiskuntalinjauksessa (2010). Tuore Suomen kehityspoliittikan selonteko korostaa myös vapaan, riippumattoman ja monimuotoisen kansalaisyhteiskunnan tärkeyttä kehityksessä.
- Kansalaisjärjestöjen itsenäisyys ja oikeus toimia eri rooleissa on tunnustettu OECD:n kehitysavun tuloksellisuutta koskevissa neuvotteluissa Accrassa 2008 ja Busanissa 2011, samoin kuin valtioiden velvollisuus turvata suotuisa toimintaympäristön kansalaisyhteiskuntatoimijoille.

⁷ Kepan kysely 2015: Ulkoministeriön järjestötuet uusiksi.
http://www.kepa.fi/tiedostot/um_tuet_-kepan_kyselyn_tulokset_final.pdf

4. Edunvalvonnan tavoitteet

Tässä linjauksessa Kepan edunvalvontatyön pitkän aikavälin tavoitteiksi on valittu:

- Päätöksentekijät tunnustavat kansalaisyhteiskunnan riippumattoman roolin ja sitoutuvat turvaamaan kansalaisjärjestöille suotuisan toimintaympäristön.
- Kansalaisjärjestöille on monimuotoisen toiminnan mahdollistavaa rahoitusta.
- Suomen lainsäädäntö ja muut normit tukevat kansalaisyhteiskunnan toimintaa.
- Suomalaisen tietoisuus kansalaisyhteiskunnan merkityksestä ja toimintatilasta on lisääntynyt.

Tavoitteet kuvaavat Kepan kantoja ja päämääriä, joihin vaikutetaan kulloisenkin tilanteen ja vaikuttamisikkunan mukaan. Konkreettiset toimenpiteet tarkentuvat toiminta- ja työsuunnitelmissa.

Päätöksentekijät tunnustavat kansalaisyhteiskunnan riippumattoman roolin ja sitoutuvat turvaamaan kansalaisjärjestöille suotuisan toimintaympäristön

Tavoitteena on, että Suomen poliittiset päättäjät ja viranomaiset sitoutuvat takaamaan kansalaisjärjestöille suotuisan toimintaympäristön. Tämä edellyttää, että päättäjät ja viranomaiset tunnustavat ja ymmärtävät vahvan, riippumattoman ja moninaisen kansalaisyhteiskunnan erilaiset roolit sekä merkityksen yhteiskunnalliselle kehitykselle ja demokraattiselle omistajuudelle Suomessa ja globaalissa etelässä.

Edunvalvonnallaan Kepa vahvistaa yhteistyötä ja vuoropuhelua viranomaisten kanssa ja vaikuttaa siihen, että Kepa ja sen jäsenjärjestöt ovat edustettuina ja kuultuja niiden toimintaan vaikuttavissa päätöksenteko- ja valmisteluprosesseissa. Lisäksi Kepa jakaa tietoa ja keskustelee kansalaisyhteiskunnan moninaisuuden ja riippumattomuuden merkityksestä päättäjien ja viranomaisten kanssa. Tavoitteena on myös kannustaa suomalaisia päättäjiä ja viranomaisia vuoropuheluun etelän kansalaisyhteiskuntien kanssa sekä luomaan tilaa ja poliittista pohjaa kansalaisyhteiskunnan toimintatilan turvaamiseksi osana ulko- ja kehityspoliittikkaa.

Tavoitteet	Kohderyhmä	Vaikuttamismahdollisuudet
Vahvan, riippumattoman ja moninaisen kansalaisyhteiskunnan merkitys ymmärretään ja tunnustetaan: <ul style="list-style-type: none">• Kansalaisjärjestöjen moninaiset roolit ja riippumattomuus tunnustetaan kehityspoliittisissa linjauksissa, strategioissa, ohjeistuksissa ja rahoituskriteereissä• Järjestöjen oikeus valita kumppaninsa, toimintamaansa ja -sektorinsa säilyy• Vahva tuki järjestöjen kehitysyhteistyölle, globaalikasvatukselle ja vaikuttamistyölle• Pienten vapaaehtois pohjalta toimivien järjestöjen rooli ja lisäarvo tunnustetaan.	Valtioneuvosto Ulkoministeriö Puolueet ja kansanedustajat	<ul style="list-style-type: none">• Hallitusohjelma• Kehityspoliittinen selonteko• UM:n kansalaisyhteiskuntalinjaus• Rahoitusinstrumenttien kehittäminen• Kansalaisjärjestöjen ja rahoitusinstrumenttien evaluaatiot• Poliittinen dialogi, kansanedustajatapaamiset• Vaikuttamis- ja mediaviestintä

<p>Viranomaiset käyvät suoraa ja arvostavaa vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen kanssa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Säännöllinen vuoropuhelu ja yhteistyö • Kattavat ja todelliset osallistumismahdollisuudet järjestöjä koskevissa prosesseissa • Suora, säännöllinen vuoropuhelu kehitysmaiden kansalaisjärjestöjen kanssa 	<p>Ulkoministeriö Opetus- ja kulttuuriministeriö KANE Muut ministeriöt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Säännölliset ministeritason ja virkamiesjohdon tapaamiset • Lausunnot • Osallistuminen valtiollisiin toimieliimiin ja neuvottelukuntiin • Yhteiset suunnittelu- ja oppimistilaisuudet • Suomen valtuuskunnat kansainvälisissä konferensseissa • Ministeritason ja virkamiesten vierailut kehitysmaihiin
<p>Viranomaiset ja järjestöt tekevät yhteistyötä globaalikasvatuksen edistämiseksi Suomessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Järjestöjen asiantuntemus huomioidaan politiikkaohjelmien ja linjausten teossa • Viranomaiset näkevät järjestöt merkittävänä yhteistyötahona globaalikasvatuksessa 	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö Ulkoministeriö Ympäristöministeriö Opetushallitus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eri ministeriöiden formaaliin ja nonformaaliin kasvatukseen liittyvät linjaukset ja ohjelmat • Lausunnot ja kannanotot • Osallistuminen työryhmiin ja tilaisuuksiin • Tapaamiset viranomaisten kanssa
<p>Suomi puolustaa kansalaisyhteiskuntien vapautta ja kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä osana ulko- ja kehityspolitiikkaa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisyhteiskunnan tilaa puolustetaan Suomen virallisissa linjauksissa, strategioissa sekä julkisissa ulostuloissa. • Kansalaisjärjestöjä kuullaan niiden toimintaedellytysten rajoituksista ja ehdotuksista tilanteen ratkaisemiseksi. • Suomi edistää kansalaisjärjestöjen osallistumista maatasolla, mm. tapaamalla järjestöjä ja kutsumalla järjestöjä edustustojen tilaisuuksiin. • Suomalaisia hyviä käytäntöjä vuoropuhelusta kansalaisyhteiskunnan ja valtiovallan välillä hyödynnetään. 	<p>Ulkoministeriö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kehityspoliittinen selonteko • UM:n kansalaisyhteiskuntalinjaus • UM:n maaohjelmat • YK:n kestävä kehityksen toimenpideohjelman agenda 2030:n toimeenpano ja seuranta. • Suomen valtuuskunnat kansainvälisissä konferensseissa • Ministeritason ja virkamiesten vierailut kehitysmaihiin • Yhteiset tilaisuudet • Vaikuttamis- ja mediaviestintä

Kansalaisjärjestöille on monimuotoisen toiminnan mahdollistavaa rahoitusta

Tavoitteena on varmistaa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden riittävät, ennakoitavat, pitkäjänteiset, joustavat ja hyvin hallinnoidut rahoitusmahdollisuudet. Myös uusilla toimijoilla ja pienillä, vapaaehtoisvoimin toimivilla järjestöillä ja ryhmillä on oltava mahdollisuus toimia ja saada tukea. Suomalaisten kansalaisjärjestöjen kautta kanavoitavan rahoituksen lisäksi suora tuki kansainvälisille ja etelän kansalaisyhteiskunnan toimijoille on tärkeää. Eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön tarvitaan kannustimia ja onnistuneita malleja.

Tavoitteet	Kohderyhmä	Vaikuttamismahdollisuudet
<p>Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kehitysrahoitus on turvattu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rahoituksen osuus Suomen kehitysyhteistyövaroista on vähintään 15% • Järjestöjen muista lähteistä kehitysyhteistyöhön keräämä rahoitus kasvaa. • Suora tuki kehitysmaiden kansalaisjärjestöille säilyy vähintään 10 edustustossa • Kehitysyhteistyörahoitusleikkausten vaikutukset järjestöjen työhön ja kehitysmaiden ihmisiin on dokumentoitu 	<p>Ulkoministeriö Eduskunta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hallitusohjelma • Kehityspoliittinen ohjelma • UM:n kansalaisyhteiskuntalinjaus • Valtion ja UM:n budjetit • Vaikuttamis- ja mediaviestintä • Seurataan ja tuodaan esille järjestöjen itsensä kehitysyhteistyöhön keräämän rahoituksen todellinen määrä. • Kootaan ja tuodaan esille kehitysyhteistyörahoituksen leikkausten vaikutuksia järjestöjen työhön
<p>Hankehallinnon hyvä laatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukien hallinnoimiseen on käytettävissä riittävät resurssit ja toiminnoille annetaan riittävä poliittinen painoarvo. • Avoimuuden ja hyvän hallinnon periaatteet ovat käytössä kaikessa UM:n järjestörahoituksen hallinnoinnissa 	<p>Ulkoministeriö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rahoitusinstrumenttien hallinnoinnin ja ohjeistuksen kehittäminen yhteistyössä UM:n kanssa • Hyvän hallinnon periaatteiden jalkauttaminen ja hyvien käytäntöjen jakaminen • Avoimuuden ja läpinäkyvyyden kehittäminen, mm. IATI⁸-tietoihin perustuvan AKVO-työkalun avulla
<p>Rahoitus on ennakoitavaa ja pitkäjänteistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monivuotinen ohjelmamuotoinen rahoitus on mahdollista yhä useammalle järjestölle. • Järjestöt saavat rahoituspäätökset ajoissa – vähintään kuukausi ennen rahoituskauden alkua. 	<p>Ulkoministeriö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • UM:n kansalaisyhteiskuntalinjaus • Rahoitusinstrumenttien kehittäminen • Järjestöjen ja rahoitusinstrumenttien evaluaatiot

⁸ IATI eli International Aid Transparency Initiative on aloite koottujen kehitysyhteistyötietojen julkaisemiseksi: <http://www.aidtransparency.net/>

Järjestöjen ja niiden toiminnan moninaisuus on turvattu:

- Ohjelmatuen ehdoissa, ml. omarahoitus, huomioidaan järjestöjen ja erityissäätiöiden erilaiset roolit ja toimintatavat
- Tuet pienten ja keskisuurten järjestöjen laadukkaille kehitysyhteistyö- ja VGK-hankkeille säilyvät
- Globaalikasvatus sisältyy kumppanuusjärjestöjen ohjelmataukeen
- Kehitysyhteistyöhankkeista 5% voidaan käyttää hankkeesta tiedottamiseen
- Vaadittu omarahoitusosuus ei nouse ja vapaaehtoistyön arvo säilyy osana omarahoitusta
- Tilannekohtainen joustavuus esimerkiksi haurailta alueilla toimiville järjestöille tai toimintaympäristön muuttuessa.
- Joustava kevennetty ja nopeampi haku pienille hankkeille tai toiminnoille, uusille toimijoille, suunnitteluun ja innovaatioille.
- OKM tukee järjestöjen globaalikasvatustyötä
- Uudet rahoittajat tukevat järjestöjen kehitysyhteistyötä, globaalikasvatus- ja vaikuttamistyötä sekä kehitysviestintää.

Ulkoministeriö
Opetus- ja
kulttuuriministeriö
Muut rahoittajat

- UM:n rahoitusinstrumenttien kehittäminen
- Globaalikasvatuksen sisällyttäminen muiden viranomaisten rahoituksen tukimuotojen kriteereihin
- Uusien rahoituslähteiden identifiointi ja niihin vaikuttaminen mahdollisuuksien mukaan

Yhteistyöhön eri toimijoiden välillä on kannustimia:

- Yksityisen sektorin rahoitusinstrumentit mahdollistavat parhaimmalla tavalla yhteistyön järjestöjen kanssa ja takaavat toiminnan vastuullisuuden ja avoimuuden
- Yhteistyömallien ja kannustimien luominen.
- Kansalaisjärjestöjen on mahdollista osallistua ja tarjota asiantuntemustaan mm. UM:n maaohjelmien toimeenpanoon ja kehitystutkimukseen.

Ulkoministeriö
Opetus- ja
kulttuuriministeriö
TEM/ TEKES/
Finpro
Finnfund
Finnpartnership
Sitra
EK, Suomen
Yrittäjät ja muut
yrittäjäjärjestöt
Yliopistot ja
tutkimuslaitokset

- Rahoitusinstrumenttien kehittäminen
- Yhteiset verkostoitumis- ja oppimistilaisuudet muiden toimijoiden kanssa
- Kepan ja sen jäsenjärjestöjen asiantuntijuuden tunnettuuden kasvattaminen
- Asiantuntijapalveluiden kehittäminen
- Yksityiselle sektorille suunnattu viestintä
- Järjestöjen osallistumismahdollisuuksien kehittäminen UM:n maaohjelmien toimeenpanossa ja kehitystutkimuksessa

Lainsäädäntö ja muut normit tukevat kansalaisyhteiskunnan toimintaa

Kansalaisjärjestöjen toimintaa ohjaavat monet lait ja säännöt. Tavoitteena on purkaa järjestötoimintaa rajoittavia normeja ja uudistaa tarvittaessa lainsäädäntöä järjestöjen toiminnalle suotuisaan suuntaan. Järjestötoiminnan reunaehtoihin vaikuttamisessa Kepa toimii yhdessä muiden kattojärjestöjen sekä kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE) kanssa.

Tavoitteet	Kohderyhmä	Vaikuttamismahdollisuudet
<p>Lainsäädäntö ja muut normit tukevat järjestöjen moninaista toimintaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rahankeräyslaki muutetaan joustavammaksi ja ennakkoluvan sijaan kehitetään avointa ilmoitusrekisteriä. Rahankeräys säilyy kohdennettuna yleishyödylliseen tarkoitukseen. Vapaaehtoistyön asemaa selkeytetään lainsäädännössä, hallinnollisia esteitä puretaan ja ohjeistusta parannetaan. Muut lait tarpeen mukaan 	<p>Oikeusministeriö Sisäministeriö Ulkoministeriö Verottaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Rahankeräyslain uudistaminen Yhteistyö muiden (katto)järjestöjen kanssa, mm. Vastuullinen Lahjoittaminen (VaLa) ja Kansalaisareena Yhteistyö KANE:n kanssa Yhteistyö juristien kanssa Kartoitetaan tarve muutoksille muiden lakien ja niiden tulkintojen osalta ja vaikutetaan tarpeen mukaan (valtionavustuslaki, yhdistyslaki, perustuslaki, mahdollinen kehitysyhteistyölaki)

Suomalaisten tietoisuus kansalaisyhteiskunnan merkityksestä ja toimintatilasta on lisääntynyt

Tavoitteena on, että suomalaiset ihmiset tuntevat kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja arvostavat sitä. Kansalaisjärjestöiltä tämä edellyttää avointa ja vastuullista viestintää omasta toiminnastaan sekä kansalaisyhteiskunnan roolista ja tilasta. Samalla luodaan pohjaa luottamukselle kansalaisjärjestöjen työtä kohtaan. Kepa tuo näitä näkökulmia systemaattisesti esiin viestinnässään suurelle yleisölle. Lisäksi Kepa tekee viestintäyhteistyötä jäsenjärjestöjen sekä muiden kansalaisyhteiskunnan toimintatilan kannalta keskeisten toimijoiden kanssa. Ydinviestinä on, että muutos lähtee ihmisistä ja jokainen meistä voi vaikuttaa.

Tavoitteet	Kohderyhmä	Vaikuttamismahdollisuudet
<p>Tietoisuus kansalaisyhteiskunnan toiminnasta ja tilasta kasvaa</p> <ul style="list-style-type: none"> Suuri yleisö löytää Kepan eri kanavilla julkaisen yleistajuisen materiaalin kansalaisyhteiskunnan toimintatilasta ja -edellytyksistä sekä jäsenjärjestöjen ja Kepan kumppaneiden työstä ja tuloksista. Jäsenet viestivät toiminnastaan ja saavutetuista tuloksista avoimesti ja yleistajuisesti sekä osallistuvat julkiseen keskusteluun. Julkisessa keskustelussa huomioidaan järjestöjen näkökulmat ja kannat. Mediassa kiinnitetään huomiota kansalaisyhteiskunnan toimintatilaan. 	<p>Suuri yleisö</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kiinnostavan sisällön tuottaminen Kepan kanaville Mediaviestintä Viestintäyhteistyö jäsenjärjestöjen kanssa Viestinnän koulutukset jäsenjärjestöille Yhteistyö yhteiskunnallisten bloggareiden ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa